

TURGUT REIS - Halikarnas Balıkçısı

Halikarnas Balıkçısı (Cevat Şakir Kabaağaçlı)

Öykü Halikarnas Balıkçısı'nın gerçek hayat öyküsünü romanlaştırdığı Turgut Reis, Muğla'nın Sıralovaz Yarımada'sında Karabağ Köyü'nde doğmuştur. Biyografik roman zaman olarak, Osmanlı İmparatorluğu'nun Yükselme Devrinde geçmektedir.

Köylü Veli ve Türkmen kızı olan karısının bir oğlu olur, adını Turgut koyarlar ama köyde herkes çocuğa Turgutca der. Turgut dört beş yaşlarına geldiğinde her sabah babası ile birlikte dağlara hayvan sürmeye gider. Çobanlık yaparken tek sevinci denizi gören dağlarda hayvanları otlatmaktır, eğer denize uzak tepelere giderlerse mutsuz olur.

Turgut'ların köylerinde çoğunluk denizcidir, ayrıca resmi leventlik, denizcilik ile görevli olmayan, "serenbaz" ve "cundabaz" lar mevcuttur. Ancak, asıl denizcilik görevini yapan, yaz-kış, gece-gündüz demeden halkı yabancı devlet gemilerine karşı koruyan çoğunlukla da savaşan bu kahramanlardır.

O dönem bitmek bilmeyen savaşların ve mücadelenin asıl nedeni halkın bağlı oldukları devletlerin farklı olması olarak görünürdü, fakat Hristiyanlarında birbirlerini kırdıkları, mezhep ayrımcılığı yaptıkları olağandı. Ayrıca, küçük kız ve erkek çocukları yakalanır, ağızları bağlanır, gemi ambarında taşındıktan sonra yabancı diyarlarda satılırlardı. Eğer, tutsak edilen varlıklı bir şahıs ise malı mülkü gasp edilip, pay edilirdi.

Turgut henüz ergen yaşlarındayken kıyılarına gelen bir korsan gemisine onun da kendilerinden olduğunu söyleyerek yanılttı ve tuzağa düşürdü akabinde korsan gemisi bastırılarak ganimet elde edildi. Turgut'a da bundan önemli bir pay düştü. O, buradan kazandığı dükkanın çoğunu annesine vererek annesinin hayvan almasını sağladı, aynı zamanda kendisinde denizci olması için annesini razı etti.

Turgut Reis, genç yaşlarında sayısız mücadelede öncülük etti, dehası ve başarısıyla tanınan bir levent haline gelmişti. Binlerce düşman alt edildi, zaman içinde Hızır Reis (Barbaros Hayrettin Paşa) göz bebeği oldu.

Turgut Reis komutasında, Barbaros Hayrettin Paşa önderliğinde 1538 senesinde Preveze Deniz Savaşı yapıldı. Akdenizdeki güç yeniden kazanıldı. Osmanlı Akdenizde mutlak güç haline geldi. Bir dönem Turgut Reis esir düştü, ancak, Barbaros Hayrettin Paşa düşmanı korkutarak ve Turgut Reis serbest bırakıldı.

Preveze'den sonra da Turgut Reis birçok başarılar elde eder, İtalya kıyılarına kadar varmış binlerce tutsağı kurtarmıştır, fakat sekseniki yaşında uğradığı bir deniz kazası akabinde hayatını kaybeder.

Tema

Vatan Sevdası Osmanlı Döneminde adı bilinen veya bilinmeyen birçok denizci kahraman vatanlarını korumak için var güçleriyle çalışmış, şehit ve gazi olmuşlardır.

Kişiler

Turgut, Turgutca Henüz çocuk yaşlarındayken denizciliğe sevdalanmış bir çocuktur. Ergenlik döneminde önemli bir cesaret ve askeri deha göstererek kendini herkese ispatlamıştır. Tüm hayatı boyunca leventlik etmiş denizleri korsan gemilerinden korumuştur. Tarihte önemli bir yeri olan Preveze Deniz Savaşı'na katılmıştır.

Anne Turgut'un annesi güzel, uzun boylu bir Türkmen kızıdır. Başlarda oğlunun denizci olmasına müsaade etmemiş fakat oğlu kendisini ikna etmiştir.

Veli Turgut'un babası köylü bir adamdır.

Hüsamettin (Tahtabacak Hüsam) Turgut'un isim babasıdır.Yetmiş yaşını aşmış birdeniz gazisidir. Leventliğe kabul edilmediğinden korsan olarak çalışmıştır. Yirmi sene evvelki bir deniz savaşında kolu toptan ateş edilen bir zincir parçasının çarpması sonucu kopmuştur. Kolu olmadığı halde korsanlıktan ayrılmaz.

Emine Kadın Kör Ali'nin karısıdır. Aklını kaybetmiş zavallı bir kadındır.

Kör Ali Halikarnaslıdır, Rumca,Arapça, İspanyolca, İtalyancayı su gibi bildiği için Gavur Ali diye bilinir. Elli yıla yakın korsanlık yapmış ardından memleketine kör halde dönmüştür.

Çoban Murat Kör Ali'nin köyünde çobanlık eder.

Hersek Ahmet Paşa Kör Ali'nin eskiden çalıştığı donanmanın kaptanı.

Kemal Reis Donanmadaki denizci.

Burak Reis Donanmadaki denizci.

Eğribozlu Murat Turgut'un tesadüfen tanıştığı köylü gençtir. Turgut'tan dört yaş büyüktür. Zaman içinde yakın arkadaş olurlar.

Güllü Kız Eğribozlu Murat ile evlenen köylü kız.

Koca Yunus Tahtabacak tarafından Halikarnas'tan getirilen asker.

Sarı Hamit Tahtabacak tarafından Halikarnas'tan getirilen asker.

Ateş Yaşar Tahtabacak tarafından Halikarnas'tan getirilen asker.

Kerim Ağa Turgut'un gemisindeki denizci.

Hamdi Turgut'un arkadaşı denizcidir. Bir çarpışma sırasında saklanırken Rum bir kız O'na yardım etmiş ve akabinde aralarında aşk doğmuştur. Kız daha sonradan acı bir şekilde hayatını kaybeder. Hamdi kızın babası tarafından işkence görür.

Angeliki Hamdi'nin aşık olduğu kız.

Klio Angeliki'nin özel hizmetçisi.

Paho (Sessiz Mehmet) Angeliki'nin babasıdır. Hamdi'ye zamanında çok işkence etmiş ardından araları düzelmiştir. Sonradan Sarı Mehmet ismini alan Paho Turgut'un gemisinde yer alır.

Oruç Reis Dönemin ünlü denizcisidir. Turgut Oruç Reis'in gemilerinde görev yapar. Oruç Reis, Turgut'un genç yaşına rağmen mevcut olan askeri dehasına hayran olur. Oruç Reis bir savaş sırasında şehit olur.

Kara Reis Donanmada hekim.

Lucia Miranda di Lara Turgut tarafından esir düşürülen genç kadın.

Selime Turgut'un sevdiği kız.

Hızır Reis, Barbaros Hayrettin Kaptan Paşa Oruç Reis'in kendisi gibi ünlü ve başarılı erkek kardeşidir. Dehasından ötürü Kanuni Sultan Sülaeyman, Hızır Reis'e Hayrettin adını takmıştır.

Zehra Aslen İspanyalıdır ancak kocası bir müslüman olduğu için köye yerleşmiştir.

Ali Zehra'nın kocası.

Hamra Turgut'un gittiği köyde müslümanlara yardım eden güzel kız.

Don Gonzales Yabancı komutan.

Senyorita Kandida Manastırdan kaçmak için erkek kılığına giren, sonradan esir düşen genç kız.

Don Jose Sicilyalı yaşlı adam.

Petruccio Kandida'yı kurtarmak için uğraşan, O'nu büyüten yaşlı adam.

Don Sebastian Kalyos kaptanı.

Arşivek Bir zamanlar engizisyon mahkeme başkanlığını da yapmış olan denizci.

ANA KARAKTERLER

Turgut

Karakter Çocuk yaşlarından itibaren deniz sevdalısı olan Turgutca hayatını denizlere adadı ve iyi bir denizci oldu. Turgut hem kişisel yetenek bakımından hem de karakteri ile başarıya ulaştı. Cesur ve prensipliydi, her işinde kontrolcüydü ve hataya sebebiyet vermezdi. Hedefe ulaşmak hususunda kararlı yapıdaydı, aynı zamanda korkusuzca amacına ulaşırdı. Kazanılan galibiyetlerin ardından esir düşen askerleri affetmezdi, ancak öldürükten bile hoyratça davranmazdı.

Aktiviteler Çocukluğunda tüm uğraşı hayvanları gütmek ve kaval çalmak ve türkü söylemek olan Turgut'un yaşı ilerlediğinde, severek yaptığı tek aktivitesi denizle alakalı olanlardı. Kendini deniz üzerindeyken mutlu hissederdi. Zaman zaman ise dürbün ile açıkları seyrederek ve ok talimi yapardı.

ÖRNEK ANILAR

Dikkatli Turgut çevresinde olup biten her şeyin farkında olan dikkatli bir karakterdi. Özellikle mevzu bahis denizler üzerine olduğunda dikkatini daha da arttırırdı. Eski bir denizci olan Kör Ali çocuklara denizcilik maceralarını anlatıyordu. Uzun süren sohbet sonunda çocukların hepsi uyumuştı sadece pür dikkat, uyanık Turgut vardı. "Turgutca, kara gözlerifal taşı gibi açılmış dinliyordu. Bir aralık Tahtabacak, Veli'yi dürttü ve 'Bak senin sığa nasıl dinliyor' dedi." Turgut'un bu yoğun dikkati denizcilik başarısının da temellerinden biriydi. "Turgutca, nöbetçi olmadığı zaman baştan kışa geziyor, her topu, her kaplama tahtasını, her iskarmozu ayrı ayrı muayene ediyordu."

Cesur/Yetenekli Turgut henüz çocuk yaşlarında eline ok aldı ve gayet başarılı atışlar yaptı. Kendisine uzatılan oku hedefe göndermesi cesaretinin ve yeteneğinin kanıtıydı. "Dağılmış bir su varilinin kıcını elli adım kadar öteye diktiler. Turgutca'ya ipi takılmış yayı ve bir de ok verdiler. Çocuk yayı çekti. İp vıngıldadı, trak diye tahtanın ta ortasına saplandı. Aferin, diye bağırانlar oldu. Fakat birkaç kişi 'Yahu bu denk gelmiştir, bir daha at' dediler ve Turgutca'ya ikinci bir ok verdiler. Turgutca çarıklı küçük ayaklarının birini öne attı, geçilmesi pek güç olan sarp ve yüksek bir dağ aşmaya hazırlanıyormuş gibi, kuruyan dudaklarını diliyle ıslattı. Onu seyredenler, 'Becereceğinden emin olmadığı için korkuyor' diye düşündüler. Turgutca bir an nefesini tuttu, sonra oku salıverdi. Uçan ok, saplanmış olan iki okun arkasına vurarak onu ucuna kadar ikiye böldü. Seyredenler şaşkınlara uğradılar."

Zeki/Plancı Turgut Henüz çocuk yaştaiken onların köye yanaşan korsan kayığı her yeri tarumar edecekti. Ancak, zeki Turgut önemli bir plan yaptı. Korsanlara kendisinin de onlardan olduğunu söyledi

bu sırada düşmanı yanıltarak hedef saptırdı. "Turgut ağlayıcı bir sesle ve İtalyanca, Sicilyalı bir çocuk olarak küçük yaşında Kör Ali adında bir adam tarafından tutsak edildiğini ve hatırladığına göre adının Bernardo olduğunu söyledi."

Kararlı Turgut Oruç Reis ile tanıştıktan kısa süre sonra karakteri ve dehası ile Oruç Reis'i şaşırttı. Oruç Reis yeni bir saldırı hazırlığındayken Turgut'a danışıyordu. O da kararlı yapısı sayesinde başarısını arttırıyordu. "Siz daha iyisini bilirsiniz ama lokma çiğnenmeden yutulmaz. Gözünü budaktan sakınanlar davranırsa neden alınmasın?"

Prensipli Turgut Reis için hayatında ve denizcilikle kesin kurallar vardı. O, bu kurallara uyulmasını ve donanmalarında kendi prensiplerine istinaden hazır edilmesini buyurdu. "Turgut Reis'in her itibarla dengesinden emin olmadığı bir tekneye katiyen ayak basmadığını söylemiştik. Turgut Reis, dengenin yalnız teknede mevcut olmasına dikkat etmez, gemilerde denizci askerleri, yani savaşıları ile denizci tayfaları arasında dengeli bir nisbetin varolmasına çok özen gösterirdi."

Acımasız Turgut savaş akabinde ele geçen korsanları ve düşmanları affetmezdi ancak öldürürken bile müslüman savaş prensipleri ile hareket ederdi. "Siz İspanya'da masum insanları ateşte yakarken orada Ortadoks olsun Yahudi olsun herkesin hür olarak kendi kilisesi, okulu olduğunu bir gör... bak hele kesiş efendi, biz denizde dövüşür, ölür veya öldürürüz. Fakat insanı kaldırıp asmayız"

Kör Ali

Karakter Ömrünün çoğunu denizlerde geçirmiş, başarılar kazanmış olan Ali, denizde şimşek çarpması sonucu gözlerini kaybetmiş eski, akıllı bir denizciydi. Uzun esaret dönemlerinde hayata karşı umudunu kaybettiği, depresif dönemleri oldu. Özellikle özgür ruhlu insanlar için esaret korkunç bir duyguydu. Galibiyet zamanlarında ise esirlere merhametli davranır, etik harici davranmazdı.

Aktiviter Kör Ali için hayat deniz demektir. Gözünü kaybettiğinde ise artık kendisi için denizlerden uzaklaşma vaktiydi. Ancak, o köyde herkese denizler ve denizcilik hususunda bilgilerini aktarır, özellikle bildiği her şey ile çocukları yetiştirmeye çalışırdı.

ÖRNEK ANILAR

Akıllı Turgut'un denize olan aşırı ilgisi ve sevdası ailesini korkutuyordu. Onlar Turgut'u denizcilik yapması konusunda engellemek istiyorlardı ancak Kör Ali'nin yaptığı bir plan, Turgut'u denizle buluşturdu. "Yahu Emine'nin işi varmış. Ben de leventlere gitmek istiyorum, hazır Turgutca keçileri yalıda sürerken, bırak bana da kılavuzluk etsin."

Depresif Uzun geçen esaret döneminin ardından Kör Ali tüm yaşam gayesini kaybetmiş, nerede ve ne yaşadığını bilemeyen bir adam olmuştu. "Ben ölmedim. Ondan sonra bana ne olduğunun da farkında olmadım. Gözlerim söndü. Üzerinde kürek çekmekte olduğum tahta, pangaçça vardı ya? Biz ona oturarak diyoruz. İşte sanki tıpkı onun için bir tahta pangaççaydım. Benim için artık ne gün vardı, ne gece, ne deniz, ne forsa ve ne de ses, renksiz bir boşluk içindeydim."

Merhametli Kör Ali esaret halinde bulunan herkese acır, savaş halinde olsalar dahi merhametli davranmaya çalışırdı. "Bizim kadırgadakiler, forsalar birkaç beyaz Portekizli hariç hariç hepsi Afrikalı zencilerdendir. Sıcak havada leş gibi kokuyorlardı. Fakat ben o zavallılara çok acıyordum doğrusu." Kör Ali evlenirken bile merhamet duygusu ile hareket etti. Köylerinde deli olduğu bilinen bir kadıncağıza acıdı ve onu nikahına aldı. "Kör Ali köye gelince kadına acımış ve onunla evlenmişti."

Özgür Ruhlu Kör Ali bir savaş esnasında babası ve kardeşleriyle esir alınmıştı. Babaları forsallık edemez denilerek düşmanlar tarafından denize atıldı ve öldü. O diğer kardeşi ile uzun uzun işkence gördü. Kardeşi denizde verilen galetaları yiyemedi ve açlığa tahammül edemeyerek hayatını kaybetti. Ancak Kör Ali bu vahim duruma üzülemedi, O da birçok denizci gibi özgür ruhlu yaratılmıştı. O, artık kardeşinin ruhunun huzuru bulunduğu, özgürlüğüne kavuştuğuna seviniyordu. "Ölüp gitti! Ben uzaktan

gördüm, ama son soluğunda bile aynına varıp soğumakta olan elini tutamadım, bir yudum su olsun veremedim. Zincirlerini çözdüler. Onu denize attılar. Ölüsü bari o özgür engini ve güneşi buldu.”